

Dejiny etických teórií

Okruh otázok v rámci konzultácii ,

1, Úvod do etických teórií

- A, Dejiny etiky ako súhrn dejín morálky a dejín etických teórií, Etika ako praktická filozofia.
- B, Dejiny morálky ako spoločenskej reality : vznik morálky, závislosť morálky vývoja spoločnosti , historický vývoj morálky.
- C, Rodové zriadenie, staroveká spoločnosť, stredovek, morálka v období feudalizmu, morálka stredných vrstiev v období kapitalizmu.
- D, Morálka prírodných národov – mytológia

2, Etika staroveku

- A, Do Aristotelovská etika: Sofisti, etická koncepcia Platóna
- B, Aristoteles: etika ako samostatná veda
- C, Etické koncepcie obdobia helenizmu (druhá polovica 4 st.) Epikurejská etika, Stojská

3, Etika v stredoveku

- A, Kresťanská etika: Patristika sv. Augustína, Avéliu Augustus, Scholastika (rozkvet koncom 14 st.) Tomáša Akvinského mystika
- B, Renesančné etické teórie : renesancia a reformácia (Ján Kalvín, M. Luther, plebejská(individualizmus človeka (morálka a štátny záujem Nikolo Machuavely)

4. Etika novoveku

- A, etika porevolučného anglická: Tomáš Hobbes, Lock, A. Amis, D. Hume
- B, Etické predrevolučné teórie v kontinentálnej Európe
- C, Mravné teórie francúzskeho osvietenstva - Herveus, Rousseau
- D, Etické teórie nemeckého osvietenstva a romantizmu: I Kanta, J. G. Fuchte, Hegel, L. Foerbach
- E, etické koncepcie sociálne najslabších vrstiev spoločnosti, Karol Marx, Engels.

5, Etické teórie v druhej polovici 19 st.

- A, Conte Francúzky Contovský pozitivizmus.
- B, Etické myslenie v anglickú Milke, Spenser
- C, Racionalistický a idealizmus – Herbart, Iracionalizmus- Sopenauer, Niche.
- D, Ruský roevolušný demokrati. Černiševský, Belinský, Grecen, Dobroľubov.

6, Etické teórie 20 st.

- A. Všeobecná charakteristika a etapizácia
- B. Iracionalizmus a existencializmus: Berkon, Kivkegard , predbojovník existencializmu
- C. Nemecký existencializmus : Heider, Jaspers – elitárska filozofia
- D. Francúzky existencializmus: Sarter. Kamis
- E. Novopozitivizmus a jeho emotívna etika: Ager, Stevensom

7, Náboženské etické myslenie v 20 st.

- A, Personalistická etika : pragmatizmus ako zosubjektizovanie a zrealizovanie etiky: Deaeng
- B, Neoprotetantizmus, fundamentalizmus, liberalizmus, neoortodoxia : Barth, Brunner, Tillieh, Hromádka
- C, Etické teórie súčasného kapitalizmu. Novotomizmus : katolícka filozofia, katolícke etické teórie, kresťanská etika
pokus o syntézu katolíckej a protestantskej etiky.

1A, Dejiny etiky: sú dejiny morálky ako spoločenskej reality

2, Dejiny etických teórií – Stručný prehľad

- Mytológia
- Hedonistická morálka, hedonizmus (Aristoteles, Predhelénska doba

- Morálka helenizmu (asketizmus, stoicizmus, skepticismus, epikurajizmus
- Európsky stredovek – kresťanská morálka
- Utilitaristická, pragmatická morálka. Idea praktickej užitočnosti a je dopad na charakter morálnych vzťahov od minula do súčasnosti.
- Sociálna etika – rozlíšenie individuálnej a sociálnej etiky)
- Etické koncepcie Číny a Indie (budhizmus, taoizmus, konfucionizmus)
- Etická koncepcia Japonska (Zen)

Mytológia

Existuje morálka od samého začiatku ľudstva, existujú pravidla, ktoré museli členovia rešpektovať. Je to súhrn mýtov a označujeme ňou aj vedu o mýtoch. Je to špecifický svetonázor, ktorý vznikol v najstarších časoch. Odráža názory prvotných ľudí na javy prírody a života. Mýtus je zvláštny druh chápania sveta, obrazové, zmyslové predstava o javoch prírody a spoločenského života, je to najstaršia forma spoločenského života.

Charakter črty mýtu: je to zvláštne videnie sveta

- je to zmyslový obraz
- je to intuitívne vnímanie
- je to predstava
- je výtvorom obrazotvornosti a pomocou nej inej subjektívnej a iluzórnej
- je to zosobnenie
- skutočnosti
- mýtus všetko oživuje a oduševňuje

Etika staroveku – Aristotelovská etika

prepletajú sa s vesmírnou problematikou

Aristoteles – je zakladateľ etiky ako vedy. Dielo pozostáva z 8 kníh (Politika) Polis – mestský štát. Polités – občan

Politika – občianska politická veda a umenie. Politika je veda aj umenie. Aristoteles stavia na empirii.

Etika Nikomachova – Aristoteles – Nikomachos jeho syn. V tomto diele sa zaoberá vzťahom politiky a etiky. podľa neho majú mnoho spoločného. Pracuje s blahom spoločnosti, celku a jednotlivca. Politika hľadá dobro pre spoločnosť (pre štát). Etika hľadá dobro pre jednotlivca. Oba sú veľmi úzko späté. Základná jednotkou spoločnosti - **Rodina** . Na uspokojenie základných potrieb. Je to obec tvorí niekoľko rodín. Štát tvorí niekoľko obcí. Aristoteles uznáva ústavu a zákony. dáva prednosť zákonom pred osvieteným panovníkom. Aristoteles hovorí že dôležitejšie sú zákony ako panovník.

Práva sú 1, prirodzené – majú pôvod v ľudskej prirodzenosti /Lock/

Helenizmus- vznikol s pojmu Grék – helén. Je spätý so spoločenským vývojom v Grécku. Etika v období helenizmu sa odvracia od aktuálnych problémov a zaoberá sa vnútom – rodinné finančné, milostné, dedické.

V tomto období sa etika stáva disciplínou v ktorej vrcholí celý filozofický systém. Etika sa usiluje o nájdenie súladu s kozmologickou problematikou .

Kresťanská etika

determinizmus - predurčenie

Otázka slobody človeka – do akej miery je človek slobodný. Kresťanstvo sa ujíma na pôde rímskej ríše. Ako ideológia biednych a ponížených. Od samého počiatku bolo odsúdením nespravodlivosti. Spravodlivosť sa pokúsilo uskutočniť v prvých kresťanských obciach. Nepropagovala odpor. Morálne pravidlá dostal človek od svojho Stvoriteľa. Boh je zákonodarca a teda je aj trestajúci a odmeňujúci sudca. Strážcom božích príkazov na zemi je cirkev. Neskôr reformácia toto právo cirkvi uprela. Hlavné kategórie s a vzťahujú Bohu. Náboženská morálka vytvára nové kategórie. Hriech, vina, pokánie, rozhrešenie, vzniká nová doska mravných hodnôt. (hierarchia cnosti) vedomie ničomnosti , hriešnosti, poníženie, pokora pokánie, trpezlivé znášanie útrap. Najvyšším dobrom je dosiahnutie posmrtného života. Ani zlo nie je zlo.

Východiskovou kategóriou je prvotný hriech. Prvotný hriech je príčinou zla. Preto nie Boh je pôvodcom zla ale prvotný rodičia a tým sa stalo hriešne celé ľudstvo. Vzniká otázka či je nejaké východisko. Prichádza na pomoc Boh, obeťou svojho syna Ježiša Krista. K dobému činu potrebuje milosť Božiu. Tomáš Akvinský.

Renesančné etické problémy

humanizmus - ľudský, mení sa vzťah medzi Bohom a človekom. Renesancia – znovuzrodenie (antika antickým ideálov) Stredné a drobné vrstvy sa hlásia skôr k asketizmu – pustovnícky typ života . Nadväzujú na

stredovek opierajú sa o stoikov a starý zákon. Plebejci – neprijali to a dovolávajú sa prvotného kresťanstva. Kritizujú život vyšších vrstiev a dožadujú sa spoločenskej rovnosti. Renesančná filozofia súvisí etikou.

Geocentrizmus – zem je stredom vesmíru.

Heliocentrizmus – slnko je stredom

Ďalší názor, že svet je nekonečný. V etike je hlavný človek ospevuje telesnú a duševnú krásu.

Humanistická morálka zdôrazňuje individualizmus.

Reformácia – je reakcia na stredovek.

Má 2 prúdy – **mestská - Kalvínska, Luteránska**

Kalvínska – svojim vzťahom predurčením – Človek je predurčený buď na spásu alebo na zatratenie. A teda nezávislí na tom či sa usiluje o dobré činy alebo nie. Kalvín nadväzoval na sv. Augustína. Luter na Tomáša Akvínskeho.

Baptisti – táto etika vyzdvihla : umiernenosť, mlčanlivosť, poriadnosť, šetrnosť, usilovnosť, poctivosť, spravodlivosť.

Aj podľa Lutera Adamov pád znamená totálnu roztržku medzi Bohom a človekom. Všetky mosty k Bohu sa zrútili, nádejou zostáva už len milosť Božia. Luther verí, že Boh na koniec spasí všetkých, ktorý v neho uverili.

Plebejské odpovede na etiku nachádzame takzvané Chýliazmus, teda vierou skorý príchod 1000 ročného Kráľovstva na zem.

Novoveká etika

je to etika utilitaristická – je tesne prepojená s politikou.

Britský empirizmus – Basom, Vops, Lock, Mume, kládol dôraz na spojenie etiky s každodenným životom a praxou.

Analyzuje vzťah racionálne uvažujúceho človeka a náboženstva. Jeho predstavitelia venovali pozornosť otázke ľudského správania. Spinoza položil základy – vyhlasuje boj náboženstvu a jeho predstave o Bohu.